

פניני הרמק

יור"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

הדלה"נ - 4:04 / צאת השבת [ר"ת] - 5:58

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

פניני רבינו:

ויגש אליו יהודה וגו' ואל יחר אפך בעבדך וגו'. (מד. יח.), במדרש רבה (פרשה צג, ז): "באותה שעה נתמלא חמה על יוסף, כיון שראה יוסף סימנין של יהודה, מיד נזדעזע ונבהל כו' שני שלטונין זולגות דם כו' נימה אחת היתה לו בלבו כיון שהיה כועס היה קורע את כולם, מה עשה יוסף באותה שעה אותו עמוד של אבן שהיה יושב עליו בעט בו ועשאו גל של צרורות, מיד תמה יהודה ואמר זה גבור ממני, באותה שעה אחז יהודה חרבו לשלפה מתערה ואינה נשלפת לו, אמר יהודה ודאי זה ירא שמים הוא לכך נאמר החכמה תעז לחכם" ע"כ.

להבין דברי המדרש בדרך פשוט, כי ודאי ברמזים דיברו חז"ל להגיד לנו סוד גבורתו של יהודה בסימני עיניו ולבו ובמה ראה שיוסף גיבור ממנו משהיה בועט בעמוד שהיה יושב עליו עד שלא נשלפה החרב מתערה אמר ירא שמים הוא זו, והדברים מוכיחים מגבורה רוחנית מדובר כאן. הנה תרי סרסורי עבירה לאדם, לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ויהודה כשהיה כועס ורה לעשות דין כל כוונתו לשמים ובחן עצמו שלא תהיה לו חלילה נגיעה המעברת אדם מדעתו ע"כ בחן תחלה עיניו אם אין כאן משום עין הרע נגד משנהו, ובחינה זו עשה בכל כחו עד שעניו זולגות דם, וכן חשש פן ח"ו יש שנאה בלבו על משנהו, לא תשנא את אחיך בלבבך, ובחן עומק לבו בכל כחו, והוא נרמז באותה נימה שהיתה על לבו וקרעה כל הכסויים המכסה הלב אטום, וכיון שראה יוסף כך שיהודה לש"ש מתכוון חשש לחייו, מה עשה, הוכיח גודל ענוותנותו שאין לו ח"ו נגיעה של כלום, בחינת ונחנו מה, ע"י שעשה הכסא שיושב עליו כגל של צרורות לומר שכולו לש"ש מתכוון, אז אמר יהודה זה גיבור ממני, פי' יהודה אמנם הוכיח גודל יראת חטא כאמור, אבל מדת ענוה גדולה מזה, כי נמנית ענוה במדרגה אחר יראת חטא כדאיתא בעבודה זרה דף כ' [לחד מ"ד ועיי"ש בתוס'], וכדאיתא בירושלמי שבת פ"א ה"ג מה שעשתה חכמה [שם בפני משה היינו יראת חטא כדכתיב יראת ה' היא חכמה] עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליתה, היינו במקום שמסתיים יראת חטא מתחילה הענוה, הרי שיוסף היה גיבור מיהודה, ועדיין לא ידע אם מקור מדתו של יוסף בגודל ענוותנותו הוא מחמת יראת ה' וכמש"כ במסילת ישרים פרק י"א, שיש ענוה כוזבת והיא גרועה מכל המידות עיי"ש, עד שראה שהחרב אינו נשלף מתערו אז ידע שענוותנותו מכח יראת ה', וכגדר המבואר במסילת ישרים פרק כ"ב, ושהוא גדול ממנו, והה"ד החכמה תעוז לחכם יותר מעשרה שליטים, חכמתו של יוסף יראת ה' היא חכמה, עמדה לו לעמוד נגד עשרה אחיו שהיו גדולים בשליטה על יצרם ביראת חטא.

(מתוך ספר בית אב על התורה ח"א)

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה וגו'. (מו. כח.), איתא בחז"ל (עי' רש"י) ששלח לו לתקן בית המדרש, וזה בנוסף למה שביקש יעקב לשבת בארץ גושן, וזה לימוד איך להתקיים בעת הגלות, לסדר שני דברים אלו: א) הפרדה מלאה מן הגויים, ב) לשבת בבית המדרש, ואין לנו שיור רק התורה הזאת!

(משיעור חומש שנת תשנ"ז לפ"ק – כתבי תלמידים)

* * *

פניו רבינו – בהלכה:

רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את חקם וגו'. (מז. כב.), בשלחן ערוך יו"ד סי' קל"ט ס"ח "הכרות שנותנים לכהנים [של העבודה זרה] מותרים שאין מקריבים אותם לעבודה כוכבים אלא חק לכהנים", ושם בסעי' י"א מבואר דמ"מ נחשב כעבו"ז לענין דאסור ליתנם עיי"ש, והוא מהתוספות עבודה זרה דף נ', וי"ל הוא שנאמר כאן חוק לכהנים 'מאת פרעה', ולא היו ידי יוסף באמצע כלל. ושור"ר בפירוש השל"ה כי יוסף רצה בזה להכיר טובה לכהנים שהם הצילוהו במעשה אשת פוטיפרע שרצה להורגו והכהנים ביררו שהדבר שקר כדאיתא במדרש, וע"כ נתנו לבית הסוהר, ולפי"ז קשה לכאורה מש"כ כאן חק מאת פרעה? אולם נראה להיפך בזה, ראיה לדברינו, כי אם יוסף רצה להיטיב עמם למה לא עשה בעצמו החוק הזה? אלא הוא מפני חשש איסור הנ"ל, ע"כ ביקש יוסף פרעה שישים זה לחוק, נמצא שהחוק הזה של פרעה נתחדש עתה ע"י עצת יוסף, אבל יוסף עצמו לא נחשב בזה כנותן להם.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"ב)

* * *

קול רבינו [מאמרי מוסר והשקפה]:

מאמר "ישראל ערבים זה לזה"

[מתוך ספר בית אב שיחות]

* * *

ואולי ניתן להבין כל זה אם נדייק עוד מה דאיתא במדרש באורך (צג, ח): "אמר לו אני רואה בך שפטיט אתה יש באחיך פטיט כמותך אמר לו כל זאת שאתה רואה אני ערבתי אותו א"ל יוסף מפני מה לא עשית כן את אחיך כשמכרת אותו לישמעאלים כיון ששמע יהודה כך צעק ובכה בקול גדול כו' כיון שראה יוסף שהסכימה דעתם להחריב את מצרים אמר יוסף בלבו מוטב שאתודע להם ואל יחריבו את מצרים א"ל יוסף לא כך אמרתם שאחיו של זה מת אני אקראנו ויבא

אופן הכרת יוסף לאחיו חזו חז"ל בזה ענין נשגב ועומק עתידות כלל ישראל בחינת מעשה אבות סימן לבנים, וכדאיתא במדרש (ק, ט) דמה יוסף פייס את אחיו בבכיה כך הקב"ה לעת"ל דכתיב בבכי יבואו. והיינו שהיה ביד יוסף להוודע להם בבחינת דין ולא עשה אלא ברחמים על כן כך יעשה לעת"ל, וצ"ב השייכות לזה, וכמ"כ מה שאמרו ז"ל (עי' רש"י מה. יד.) רמז בכיית יוסף על צואר בנימין וכו' משום חורבן ביהמ"ק, מה ענין חורבן ביהמ"ק לכאן.

אצלכם והיה קורא יוסף בן יעקב בא אצלי וכו' אמר להם אני יוסף אחיכם" ע"כ. ויש כמה דקדוקים בלשון המדרש, מה שאמר יהודה כל מה שאתה רואה אני ערבתי ולא אמר את בנימין ערבתי, שהרי רק אודות בנימין היתה הערבות. גם מה שיוסף בתחילה אמר כשמכרתם אחיו של זה, פי' אחיו של בנימין והוא מצד האם, ואח"כ קרא יוסף בן יעקב בא אצלי, דהיינו מצד האב וכן אמר להם אני יוסף אחיכם מצד האב.

ונראה בזה, דהנה איתא **באבות** (פ"ג מ"ו) עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה ביניהם שנאמר אלקים נצב בעדת קל, ומנין אפילו חמשה שנא' וכו' ומנין אפילו שלשה וכו' אפילו שנים וכו' אפילו אחד וכו'. וכבר עמדו בזה המפרשים מאחר שאפילו אחד שכינה שרויה מה ענין שלשה וחמשה ויותר, וע"כ מוכח שיש בחינות שונות של השראת השכינה, פחותה ויתירה לפי מספר הרבים שיושבין ועוסקין בתורה עד כדי אמרם ז"ל **בגמרא יבמות** (דף סד.) אין השכינה שורה בפחות משתי אלפים ושתי רבבות שנא' שובה ישראל רבבות אלפי ישראל, ושם עוד בגמרא (דף סג.), מי שאינו עוסק בפריה ורביה ממעט הדמות, וראיתי פירוש שר"ל דע"ז חסר אחד למנין וממילא נחסר מבחינת גילוי השכינה על הרבים.

וביאור הדבר שכלל ישראל מרכבה לשכינה, ישראל ממשלותיו, ושמו ית' עלינו נקרא, דהיינו כביכול גילוי שכינה בעולם הוא רק ע"י כלל ישראל [ויעויין בזה בבית הלוי פרשת בראשית], ואין שלמות גילוי שכינה אלא בשלמות המרכבה כשישראל שלמים וקיימים בהכרת כבודו ית"ש, וכן יהיה לעת"ל אשר לא ידח ממנו נדח ואז ימלא גילוי כבודו בשלמות הראויה.

והוא שבשעתו שכלל ישראל היו יעקב ובניו, והוא רק אם כולם יחד שלמים וקיימים יתכן שלמות גילוי שכינתו ית' שהיה שייך בעת ההיא אבל בחסר אחד מבניו ע"כ גורם הסתר פנים, והוא שאמרו שבמכירת יוסף נסתלקה שכינה מבית יעקב אבינו, וסוד זה נתברר לבני יעקב אחר מכירת יוסף, וע"כ יהודה מסר נפשו להחזיר את בנימין, וגם גמרו אומר להחזיר את יוסף כדאיתא ברש"י (מב. ג.), וע"כ נכנסו כ"א בשער אחר, ויעקב רמז להם להביא גם כן האחר, וזה היה עיקר צערו של יעקב שלא היתה שכינה שורה בבחינה השלימה לבית יעקב.

ויש לפרש בזה כוונת המדרש הנזכר, כי הוא שאמר יהודה כל מה שאתה רואה אני ערבתי, אני ערבתי להחזיר גילוי שכינה לבית אבי, וזה תלוי בכל מה שאתה רואה הם בני יעקב כולם שיהיו בשלמות המרכבה לשכינה, ורמז להם יוסף שעדיין יחסר להם

אחד, הוא זה שמכרו למצרים, וע"ז צווח יהודה להחריב את מצרים ולהחזיר גם את יוסף, דרך הוא לבד ישאר בכל מצרים כמו שאמרו שאין חרבו של יהודה שולט במי שהוא ירא שמים [כדאיתא במדרש (צג.)] באותה שעה אחז יהודה חרבו ולא נשלפת לו אמר ירא שמים הוא זה], והוא שבעת הוודע יוסף לאחיו לא אמר אחיו של זה מצד האם הוא, אלא יוסף בן יעקב אחיהם מצד האב שבוה תלוי השראת השכינה לבית יעקב.

ויש לומר שזה שבשעה שראה יעקב את יוסף, ונשלמה המרכבה, קרא קריאת שמע שהוא כקבלת עול מלכות שמים שע"ז יש גילוי שכינה בארץ. ויובן ג"כ הבכיה על חורבן ביהמ"ק באותה שעה, כי אמנם לשעה נהיתה השראת השכינה בשלמות כמו בזמן ביהמ"ק, אבל חזו וראו בהסתרת פנים שתהיה עוד בזמן חורבן ביהמ"ק.

והוא גופא שייכות הוודע יוסף לאחיו לגילוי שכינה לעת"ל, שכמו שבשעת הוודע יוסף לאחיו חזרה המרכבה שלימה וחזר השראת השכינה, כן יהיה לעת"ל כאשר יהיה ד' אחד ושמו אחד, וכמו שעשה יוסף זה בבחינת רחמים ובכיה, כן יהיה לעת"ל.

ומה שאמר יעקב הקבצו ושמעו (מט. א - ב), ואמרו ז"ל (ע"י"ש ברש"י) שביקש לגלות הקץ ונסתם ממנו, א"ל כלום יש בכם מחלוקת על הקב"ה כדאיתא במדרש (צח. ג.) [ובגמרא פסחים (דף נו.) שמא פסול יש ביניכם], וענו ואמרו שמע ישראל, פי' ודאי לא מנין השנה נסתם ממנו, ולא את זה רצה לגלות, אלא בא לגלות להם השגה על מצב הקץ וגילוי כבוד שמים שלעת"ל, וזה נסתם ממנו, וחשב שסיבת הדבר שאין המרכבה שלימה, ויש פסול ביניהם ומחלוקת על הקב"ה ח"ו, וע"ז אמרו שמע ישראל, כאמור כי המרכבה שלימה, אלא שעדיין לא הגיעה השעה לגלות מסתורין של הקב"ה, כלשון המדרש.

ויש להתבונן מכל זה לדעת עד כמה כל או"א מישראל מקושר לכלל ישראל כולו, ובודאי מי שמצטער בצערא דשכינתא ומבקש כבוד שמים עד כמה צריך שירגיש במעשיהם של ישראל, ואמרו כל ישראל ערבים זה בזה (שבועות דף לט.), ולא נאמר "זה לזה" אלא "זה בזה", שממש חטיבה אחת הם. וע"י באורך **בתומר דבורה** (פרק א) עה"פ לשארית נחלתו. ובחטיבה אחת זו תלוי גילוי כבוד שמים, ככתוב את ד' האמרת (דברים כו. יז.), ודרשו ז"ל (ברכות דף ו.) אתם עשיתם אותו חטיבה אחת ואני אעשה אתכם חטיבה אחת.

והוא מש"כ **בשערי תשובה להרבינו יונה** (שער ג סי' קצה ושער ד סי' ה) כי מכבוד שמים לחזק ידי אנשי אמת

פרק יט): "ואמר כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה, ופרשו זכרונם לברכה שכל חסד שעושים לעצמם הם עושים לטובת נפשם ולהנאתם, ואינם מתכוונים לכונה השלמה הזאת ולא מבקשים על עלוי הכבוד וגאולתן של ישראל שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל וברכוי כבודם שזה תלוי בזה באמת, וכמו שכתב בתד"א שהזכרתי ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא ועל כבודן של ישראל. נמצאת למד ששני דברים יש בענין זה, אחד הכונה בכל מצוה ועבודה שתהיה לעילוי כבודו של מקום במה שבריותיו עושים נחת רוח לפניו, ועוד הצער והבקשה על עליו כבודו של ישראל ושלותן".

ולמחות בעברינים המונעים את התכלית הזו [זולת אלה שהם כבר בגדר ארור ונעקר ח"ו שרשם מקרב בית ישראל כמש"כ הראשונים בפרשת תבא בביאור לשון ארור, ועי' בספורנו שם (כו. טו.)].

ואין אדם רשאי לומר את נפשי הצלתי ומה לי לכלל ישראל, כי גם את נפשו לא הציל ומראה שחסר לו הבנה ליסוד עבודת ד' וצפיה לגאולה וגילוי שכינתו ית"ש.

וכן כל תפילתנו בלשון רבים, וכל יחיד צריך לבקש להוושע בתוך כלל ישראל וכדאיתא בשבת (דף יב): **ובשו"ע** (יו"ד סי' שלה ס"ו), והם דברי המסילת ישרים (סוף

הכניסו ברכה לתוך בתיכם

לא לו שלא נמנו בין מנויי ה'פניני': ניתן להשיג המאמר הנפלא "מהותה של חנוכה", והוא שיחת חיזוק נפלא לבני תורה, שנשא הו"כ עט"ר מרן רבינו שליט"א בליל הקדוש 'זאת חנוכה' דהאי שתא.

הרוצה לקבלו ישלח בקשה למייל המערכת: gilyonhoromoh@gmail.com

ניתן לקבלו בכתבים ובהקלטה

המאמר הלז לא יכנס לאתרים "אידיש ווינקעל" או "דרשו" כמו גליון השבועי

בקשו רחמים

הציבור מתבקש להתפלל לרפואתו השלמה והקרובה של האי גאון וצדיק, ספר תורה השרוי בצער

מוה"ר יהודה ליב בן רחל לרפו"ש בתושח"י

חדב"נ דהו"כ עט"ר רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א

והן קל כביר לא ימאס תפלת רבים